

PARTICULARITĂȚILE ASIGURĂRII SECURITĂȚII ECONOMICE A SFEREI FISCALE DIN REPUBLICA MOLDOVA

Diana CRICLIVAIA

Catedra Finanțe și Bănci

Economic security of Republic of Moldova is largely linked to the application of preventive measures against tax offences and crimes. Tax crimes are the object of activity of law enforcement bodies and represent very complicated manifestation as deviation from the taxation is basically made by numerous hidden and refined methods, frequently including specially organized financial, economic and criminal structures. Quite often criminal processes embrace the whole branches of economy, representing direct threat of economic security to the state. In the last years fluctuation of the criminogenic environment in an economic field, penetration of criminal structures into new market institutes and mechanisms has been noticed, which, undoubtedly, assumes fluctuations of methods and ways of struggle against crimes of an economic trend with the purposes of ensuring of economic security.

The analysis of structure and methods of committing economic and tax crimes and offences is of major significance. It allows revealing regional, branch and problem priorities in the process of the activity of law enforcement bodies. Analysis of violations of the tax legislation and methods of taxation evasion reveals most often applied unfair methods and circuits and allows specifying disadvantages of the operating tax legislation.

1. Esența și conținutul securității economice

Securitatea economică este baza fundamentală a oricărui stat, în special a celui care se vrea stat de drept. După cum menționează specialiștii, în forma cea mai generală, un stat dezvoltat din punct de vedere economic este statul care își apără interesele naționale și care își asigură securitatea economică națională într-un anumit timp și în anumite circumstanțe în condițiile concurenței internaționale nelimitate.

Asigurarea securității economice este una dintre cele mai importante funcții ale statului, este garanția independenței țării și condiția obligatorie a stabilității și activității vitale efective a societății. Securitatea economică face parte din sistemul securității naționale, care include asemenea elemente-cheie, ca: asigurarea capacității de apărare a țării, menținerea păcii sociale în societate, protecția împotriva dezastrelor ecologice etc.

Tipurile existente ale strategiei asigurării securității se împart, conform orientării lor, după cum urmează:

- înlăturarea amenințărilor existente;
- prevenirea potențialelor amenințări;
- recuperarea daunelor cauzate.

Obiectele amenințărilor sunt acele părți componente ale sistemului economic, parametrii securității cărora nu pot depăși limitele admise. Substanțial, în calitate de obiecte (subiecți) ale securității pot fi valorile, bunurile, procesele și proprietățile ca indicatori calitativi și cantitativi ai protecției.

Caracteristicile calitative ale obiectelor (subiecților) securității economice se caracterizează prin diferiți indicatori cantitativi.

Tabelul 1

Indicatorii Securității Economice

Volumul investițiilor, % din PIB
Cheltuieli pentru cercetările științifice, % din PIB
Partea populației, care are venituri mai mici de minimul de existență
Durata vieții populației
Coeficientul decil
Nivelul criminalității
Nivelul inflației
Datoria externă, % din PIB
Deficitul bugetar, % din PIB
Masa monetară, M2, % din PIB
Partea importului în consumul intern, în total, inclusiv la produsele alimentare
Nivelul șomajului

Sursa: [4]

Depășirea valorilor limită, stabilite de fiecare țară în parte, pentru indicatorii menționați în Tabelul 1, înseamnă reducerea securității până la nivelul inacceptabil pentru indicatorul corespunzător.

În structura securității naționale securitatea economică deține un loc aparte, deoarece siguranța societății nu poate fi realizată în măsură suficientă fără asigurarea securității economice corespunzătoare. În același timp, compararea caracteristicilor cantitative ale nivelurilor securității economice cu valorile lor de prag denotă că economia Republicii Moldova nu se află nici pe departe în siguranță după mai mulți parametri.

Nivelul înalt al datoriei de stat, reducerea potențialului tehnico-științific, distrugerea bazelor industriale ale economiei naționale, dezintegrarea economiei regionale, diferențierea accentuată a veniturilor, apariția situațiilor de criză, scurgerea mijloacelor financiare peste hotare atestă că asigurarea securității economice a Republicii Moldova este o problemă foarte actuală.

2. Particularitățile asigurării securității economice a sferei fiscale din Republica Moldova

Elementul cel mai important al securității economice în condițiile actuale îl constituie securitatea fiscală.

Baza economică pentru existența statului este creată de impozite. Statul își poate îndeplini funcțiile numai în cazul finanțării adecvate a veniturilor bugetare. Într-o țară cu economia de piață, 85-90% din încasările financiare în veniturile bugetare sunt anume impozitele [1], de aceea securitatea fiscală este o parte integrantă a securității economice a societății. Impozitarea este veriga de legătură între economie și sistemul bugetar, care efectuează repartizarea mijloacelor între subiecții economici, persoanele fizice și stat.

În condițiile actuale, asigurarea securității economice devine una dintre direcțiile prioritare ale politicii de stat a Republicii Moldova. Criminalizarea economiei a căpătat dimensiune, pătrunde în toate sferele vieții, reprezentând o amenințare la adresa securității economice a țării. Criminalitatea economică și fiscală devine factorul destabilizator al dezvoltării economice a formațiunilor municipale, a sistemelor economice regionale și poate duce la distrugerea integrității statale.

Din partea Guvernului Republicii Moldova se atrage o atenție sporită problemei securității economice ca parte inalienabilă a securității naționale, se întreprind încercări de a crea un sistem de securitate.

Este de menționat faptul că prevederi ce vizează securitatea economică se conțin în legislație. Acestea sunt fixate în Concepția securității economice a Republicii Moldova, adoptată prin *Legea nr. 112-XVI din 22 mai 2008*.

Sistemele fiscal și financiar din Republica Moldova în procesul formării lor se îndepărtau tot mai mult de interesele economiei reale, contribuind astfel la extinderea sferei de activitate în economia tenebră și la criminalizarea sectoarelor de bază ale economiei Republicii Moldova.

Crizele economice au fost asociate cu procesele de inflație, cu privatizarea necontrolată a proprietății de stat și municipale, care nu au fost suspendate și, în prezent, structurile de piață (bursele, băncile comerciale, instituțiile de credit, societățile de asigurare etc.) s-au format spontan, fără a se ține cont de interesele publice și cerințele de asigurare a securității economice.

La baza tipului format al economiei moldovenești stau sistemele bugetar, bancar, fiscal, a căror sarcină constă în asigurarea utilizării eficiente a resurselor naturale, umane, a potențialului industrial și tehnico-științific, a funcționării sferelor principale de asigurare a vieții. Unul dintre factorii ce limitează dezvoltarea economică la toate nivelurile de administrare este criminalitatea în toate manifestările sale. Cea mai mare daună dezvoltării economice o cauzează criminalitatea fiscală, deoarece ea afectează practic toate sferele activității economice, conduce la denaturări în formarea bugetului de stat, regional, contribuie la extinderea dimensiunilor activității economice tenebre, la criminalizarea sferelor principale ale vieții. Toate acestea creează o amenințare pentru securitatea persoanei, societății și a statului.

În prezent, problema securității economice a primit un conținut independent și este examinată atât de savanții economiști, cât și de savanții în domeniul dreptului. Interesul față de această problemă este condiționat de numărul în creștere al infracțiunilor economice, de amploarea pe care a luat-o activitatea economică tenebră, de criminalizarea sectoarelor de bază ale economiei, în special a sferelor fiscale și financiare, menite să creeze condiții pentru stabilitatea economică în Republica Moldova.

Bazele teoretice și metodologice ale securității naționale și economice sunt prezentate în diferite lucrări; totodată, în cercetările științifice securității fiscale, adică securității sferei fiscale, ca element esențial al securității economice, i se atrage o atenție insuficientă.

Trebuie remarcat faptul că securitatea economică reprezintă o asemenea stare, care asigură dezvoltarea stabilă și creșterea economică. Securitatea fiscală este menită să asigure o asemenea stare în sfera fiscală,

încât să fie asigurată plenitudinea percepției impozitelor, protecția împotriva amenințărilor externe și interne în adresa sferei fiscale, inclusiv împotriva infracțiunilor fiscale și a criminalității.

Examinând economia ca pe unul dintre cele mai importante elemente constitutive ale statalității, este de menționat că nivelul dezvoltării ei în mare măsură depinde de starea de securitate și de nivelul de protecție. Securitatea fiscală este determinată de o astfel de stare a economiei, în care se asigură finanțarea continuă și suficientă a statului. În caz de comitere a infracțiunilor și fraudelor fiscale, statul pierde sursa cea mai importantă de formare a veniturilor în buget.

Sistemul fiscal al Republicii Moldova s-a format în condiții dificile la începutul anilor '90 ai secolului trecut, odată cu trecerea la economia de piață, fiind însoțită de procesele de liberalizare în toate domeniile, inclusiv politic, economic, juridic.

În prezent, sistemul de impozitare este reprezentat de un cumul de impozite, taxe, încasări și alte plăți, percepute în modul prescris de la contribuabili – persoane juridice și fizice pe teritoriul țării. În afară de aceasta, există fonduri extrabugetare de stat, ale căror venituri se formează din contul alocațiilor speciale.

În perioada anilor 2007-2010 veniturile de la încasările fiscale în bugetul de stat al Republicii Moldova s-au majorat de la 10733,2 mln. lei la 11491,7 mln. lei, sau de 1,07 ori. În structura veniturilor în bugetul de stat cota impozitelor în 2007 a constituit 76,3%, în 2010 – 84,9%, deci se evidențiază tendința spre majorarea acestei cote.

În 2007 încasările nefiscale în bugetul de stat au constituit 1013,5 mln. lei (7,2%), în 2010 – 488,9 mln. lei (3,6%), deci se observă tendința clar marcată de reducere a acestei cote (Tab.2).

Tabelul 2

Structura veniturilor din bugetul de stat al Republicii Moldova

Indicatori	2007	2008	2009	2010
Venituri, în total	14058,6	13996,9	11594,4	13540,6
Impozitele	10733,2	12616,0	10379,9	11491,7
Încasările nefiscale	1013,5	702,6	496,8	488,9
Alte plăți	979,9	125,5	672,5	1550,0

Sursa: Adaptată de autor pe baza datelor de la Ministerul Finanțelor Republicii Moldova (www.minfin.md)

Toate acestea indică la faptul că sistemul fiscal al Republicii Moldova este o sferă de asigurare a necesităților vitale ale statului, de aceea de gradul de protecție a sistemului fiscal împotriva criminalizării, subminării bazelor sale fundamentale depinde securitatea economică a persoanei, societății și a statului.

Delincvența fiscală este un fenomen social juridic, socialmente periculos, o totalitate a infracțiunilor, al căror obiectiv generic îl formează relațiile, protejate de legea penală, privind perceperea taxelor și altor plăți, monitorizarea achitării lor oportune și integrale.

De menționat că instituirea sistemului fiscal în Republica Moldova a fost însoțită de formarea organelor de drept și a mecanismelor de securitate. În primul rând, în sistemul fiscal au fost create organisme de protecție a sferelor de colectare a impozitelor, apoi instituția specializată pentru contracararea criminalității fiscale și a celei economice, asociată cu ea, cu denumirea Centrul de Combatere a Crimelor Economice și Corupției.

La începutul anilor '90 în Republica Moldova a fost creat Serviciul Fiscal de Stat ca sistem de control privind respectarea legislației fiscale.

Potrivit autorităților fiscale, doar 17% din toți agenții economici, care activează în Republica Moldova, achită la timp și integral datoriile fiscale, 50% efectuează plățile din când în când, iar 33% nu plătesc în general impozitele. Toate acestea denotă că nu se face în totalitate suplinirea bugetelor de stat și locale, ceea ce creează tensiuni sociale, reține dezvoltarea economică a țării.

3. Experiența țărilor străine privind asigurarea securității economice a sferei fiscale

În țările străine asigurarea securității economice în sfera fiscală se efectuează de către instituțiile serviciului de informații financiare și de poliția financiară, care au funcția de a combate evaziunile fiscale. În SUA, funcțiile Inspectoratului Fiscal și ale Poliției Fiscale sunt administrate de Serviciul veniturilor interne (Internal Revenue Service), care este o subdiviziune a Ministerului de Finanțe al SUA și care supraveghează încasările la timp a impozitelor, perfectarea corectă a declarațiilor fiscale, perfectarea datoriilor fiscale, restituirea plăților excedentare, reținerea amenzilor de la contribuabili.

Serviciul efectuează investigațiile penale, având în componență birouri districtuale, precum și activitatea operativă de investigație, de urmărire a cazurilor de evaziune fiscală, de necompletare și falsificare a declarațiilor fiscale, de „spălare” a banilor (organul principal de poliție), falimentările false, examinează cazurile de căutare și confiscare a bunurilor obținute ilegal. Serviciul dispune de o subdiviziune de informare și analiză bine echipată, care permite a analiza o mare parte de date ale organelor financiare și de drept.

Prezintă interes activitatea Centrului de colectare și procesare a informației despre operațiunile financiare din **Australia**, care îndeplinește funcțiile de combatere a infracțiunilor financiare, a spălării banilor și a evaziunii fiscale. Centrul nu este o structură izolată, el face parte dintr-un sistem unic al organelor de drept, coordonarea activității cărora este efectuată de către Procurorul General și Ministrul Justiției și Vămii. La Centru se efectuează colectarea, procesarea, stocarea și transmiterea în organele fiscale și alte organe de stat a informației despre anumite tranzacții financiare; aici se elaborează prescripții și instrucțiuni.

În **Franta** a fost formată Direcția de Investigații Economice și Financiare în cadrul Ministerului Afacerilor Interne, care coordonează activitățile de gestionare dintre administrație și Administrația fiscală principală a Ministerului de Finanțe al Franței.

În **Elveția**, aspectele impunerii sunt administrate de către Departamentul federal al finanțelor, din care face parte Administrația federală fiscală, subdiviziune a Serviciului fiscal special de investigații.

Reieșind din experiența internațională, s-au creat servicii specializate privind contracararea infracțiunilor economice și fiscale în **țările CSI**, care aveau diferite funcții și subordonări. Astfel, în **Republica Armenia** a fost instituit Departamentul operativ de investigație al Ministerului Veniturilor Fiscale, în **Republica Belarus** – Departamentul investigațiilor financiare al Comitetului Controlului de Stat, în **Georgia** – Legiunea extraordinară a Ministerului de Finanțe, în **Republica Kazahstan** – Agenția Poliției Financiare, în **Republica Kârgâzstan** – Departamentul Poliției Fiscale al Ministerului de Finanțe, în **Republica Moldova** – Centrul pentru Combaterrea Crimelor Economice și Corupției.

Deși există deosebiri în structura organizatorică și de conducere a organelor de investigații fiscale și financiare din țările CSI, ele au și multe în comun: acțiunile de combatere a infracțiunilor fiscale și economice, schimbul de informații, tendința de coordonare a activităților comune.

Trebuie remarcat faptul că în condițiile actuale infracțiunile fiscale au căpătat un caracter sistemic și constituie o amenințare la adresa securității economice. S-a trasat tendința de pătrundere a crimei organizate și a corupției în sfera fiscală. Crește influența unor elemente criminale asupra activității băncilor comerciale, asupra comerțului exterior, instituțiilor financiare și structurilor comerciale, care ocupă poziții-cheie în economia țării, precum și tendința globalizării infracțiunilor comise în sfera fiscală, acestea având un caracter tot mai sofisticat.

Generalizarea bazelor teoretice și metodologice de asigurare a securității economice și de dezvoltare a sistemului fiscal, practica de instituire a organelor de combatere a infracțiunilor și fraudelor fiscale în Moldova și peste hotare au permis a concluziona că esența sistemului fiscal trebuie examinată pe scară mai largă. Reieșind din faptul că în Republica Moldova s-a instituit sfera fiscală, instituții și mecanisme nu doar pentru colectarea impozitelor, dar, de asemenea, și de contracarare a infracțiunilor și fraudelor fiscale, putem afirma că noțiunea de sistem fiscal include în sine atât sfera de colectare a impozitelor, cât și sfera de combatere a infracțiunilor și fraudelor fiscale. În acest caz, sfera de combatere a infracțiunilor și fraudelor fiscale trebuie examinată ca un element al asigurării securității economice.

4. Clasificarea infracțiunilor și fraudelor fiscale

În scopul clasificării infracțiunilor și fraudelor fiscale, este necesar a identifica factorii care condiționează aceste fenomene și procese. La factorii principali se pot referi factorii economici, politici, juridici, organizatorici, tehnici, tehnologici, morali și psihologici.

Factorii economici ai infracțiunilor fiscale au fost condiționați de înrăutățirea situației financiare a businessului și populației, de fenomenele de criză din economia Moldovei, determinate, în principal, de scăderea volumelor de producție, a potențialului rentabil, revărsarea masei monetare în lei în acumularea valutei străine, de exportul de capital în străinătate. Poziția financiară și psihologia contribuabililor în condițiile de piață de multe ori constituiau factorul determinant în comiterea infracțiunilor. Reducerea capacității fiscale a agenților fiscali era considerată unul dintre cele mai importante motive pentru evaziunea fiscală.

Un factor la fel de important este povara fiscală excesivă asupra contribuabililor. Extinderea funcțiilor statului, apariția unor amenințări la adresa intereselor naționale și economice ale Republicii Moldova, nece-

sitatea unor măsuri de îmbunătățire a nivelului de trai al populației implică o creștere a veniturilor fiscale în fondurile bugetare și extrabugetare, inclusiv din contul impozitelor și altor plăți. În rezultat, crește nivelul de impozitare, care creează condiții favorabile pentru evaziunea fiscală în masă. Trebuie menționat faptul că, potrivit estimărilor experților, unul dintre cele mai ridicate în lume este nivelul de impozitare din Republica Moldova.

Factorii politici de evaziune fiscală sunt legați de funcțiile impozitelor, de rolul lor în soluționarea problemelor sociale, economice și de altă natură.

Factorii juridici sunt determinați de imperfecțiunea și instabilitatea legislației fiscale. În prezent, cadrul normativ-legal cu privire la impozitare include în sine un număr mare de legi, decrete, regulamente, instrucțiuni și explicații. Are loc o neconcordanță a multor legi fiscale cu actele legislative, adoptate anterior. Unele regulamente aparte nu au fost formulate suficient, ceea ce a determinat posibilitatea interpretării duble. Modificările introduse creează în permanență dificultăți suplimentare în legislația fiscală în vigoare.

Factorii organizatorici sunt exprimați în imperfecțiunea formelor de interacțiune a investigațiilor fiscale cu alte organe de control și de drept pe teren.

Unul dintre neajunsurile legislației procedurale este lipsa de coordonare în acțiunile organelor de anchetă preliminară și ale instanțelor de arbitraj. Astfel, procesul de urmărire penală a infracțiunilor fiscale este însoțit de jurisdicția contencioasă, inițiată de către contribuabil. Adresarea contribuabilului după intentarea dosarului penal la Curtea de Arbitraj cu cererea de recunoaștere a deciziei privind actul de verificare ca fiind invalidată complică ancheta.

Factorii tehnici și tehnologici sunt condiționați de imperfecțiunea formelor și metodelor investigațiilor fiscale și a controlului fiscal. Astfel, tipice sunt faptele aplicării de către organele fiscale a unor sancțiuni inutile, tragerea ilegală la răspundere administrativă, încălcarea ordinii procedurii administrative, provocarea impunității celor care încalcă legislația fiscală. Într-un șir de cazuri auditurile documentare și de birou se efectuează necalificativ, superficial, apar disensiuni în ce privește rezultatele lor, se atestă o pregătire insuficientă a managerilor și angajaților contabilității. La factorii tehnici urmează a fi atribuită și calitatea proastă a aparatelor de casă și control utilizate la efectuarea calculelor bănești cu populația. Astfel, în prezent circa 70% din cifra de afaceri totală se efectuează cu utilizarea aparatelor de casă, din care 60% sunt modele învechite, care nu permit a efectua controlul încasărilor primite și calcularea impozitelor.

Factorii morali și psihologici ai criminalității fiscale și-au găsit exprimare în atitudinea negativă față de sistemul de impozitare existent, formele ei rigide de manifestare, tendința de tănuire a profitului și de neachitare a impozitelor, în disciplina fiscală, în motivația interesată față de evaziunea fiscală.

După cum denotă faptele de neachitare a impozitelor de către contribuabilii mari, în principal legați de economia tenebră și infracțiunile penale, la factorii principali se referă factorii motivației interesate.

Au devenit mai frecvente cazurile privind infracțiunile fiscale pe baza cointeresării corporatiste de grup, când sustragerea de la impunerile fiscale au fost folosite de către conducătorii întreprinderilor pentru a stimula producția, rambursarea creditelor, plata salariilor.

5. Metodele de eschivare de la plata impozitelor

Metodele utilizate pentru eschivarea de la plata impozitelor, pentru tănuirea dimensiunilor lor sunt foarte variate. În prezent există aproximativ două sute de metode, care pot fi structurate în următoarele grupe și tipuri.

- La prima grupă se referă denaturarea completă sau parțială a rezultatelor activității economico-financiare a întreprinderii în documentele de evidență contabilă (tranzacții fără perfectarea documentară, neînregistrarea la venituri a valorilor în mărfuri și materiale, încasările bănești în casă).
- La a doua grupă se referă metodele de utilizare a tranzacțiilor cu numerar în lei și în valută străină, fără a se fixa în contabilitate și în dările de seamă („casa neagră”).
- În a treia grupă sunt incluse metodele de utilizare a retragerilor neargumentate și a reducerilor (atribuirea la costurile de producție a cheltuielilor, prevăzute de legislația în vigoare; atribuirea la costurile de producție a cheltuielilor în mărimi ce depășesc mărimile stabilite de legislație, utilizarea ilegală a înlesnirilor fiscale).
- La a patra grupă se referă metodele legate de denaturarea indicilor economici, ceea ce permite a reduce dimensiunea bazei de impunere, a mări costul serviciilor, combustibilului, materiei prime achiziționate,

atribuite la costurile de producție și de circulație, a transfera la costurile de producție cheltuielile în mărime ce le depășesc pe cele reale, precum și costurile care nu au loc în realitate.

- În a cincea grupă sunt incluse metodele legate de denaturarea obiectului impunerii, cu micșorarea volumului (costului) serviciilor, lucrărilor, producției realizate.
- A șasea grupă este formată din metode bazate pe mascarea obiectului impunerii (barter fals, export fals, darea fictivă în arendă a mijloacelor fixe, substituirea obiectului de impozitare).
- A șaptea grupă este formată din metode legate de încălcarea ordinii evidenței indicilor economici (reflectarea rezultatelor activității economice și financiare în conturile contabile necorespunzătoare).

La numărul semnelor implicite ale infracțiunilor fiscale se referă: nerespectarea regulilor de ținere a evidenței și dărilor de seamă, încălcarea normelor tranzacțiilor cu numerar, încălcarea normelor de trecere la pierderi a valorilor de mărfuri și materiale, încălcarea regulilor de circulație a documentelor și disciplinei tehnologice. La semnele evidente ale infracțiunilor fiscale se referă: necorespunderea completă a operației economice reale cu reflectarea ei documentară, necorespunderea înregistrărilor în documentele contabile.

O grupă specială o reprezintă metodele de eschivare de la impunere, legate de utilizarea unor relații deosebite cu companiile afiliate de intermediere, create special, inclusiv înregistrate în zonele off-shore. Utilizarea masivă de către șefii întreprinderilor mari a schemelor complexe de tănuire a veniturilor cu utilizarea firmelor intermediare, a creditorilor, furnizorilor și consumatorilor produselor lor rămâne unul dintre factorii negativi în sfera fiscală.

Generalizarea experienței internaționale și a practicii de contracarare a infracțiunilor și fraudelor fiscale în Republica Moldova permite a remarca necesitatea abordării complexe și soluționării acestei probleme, examinării ei în cadrul Strategiei securității naționale ca componentă principală a Concepției securității economice din Republica Moldova.

Iar în vederea asigurării securității economice este necesar a continua perfecționarea mecanismelor de combatere a infracțiunilor fiscale, ceea ce este legat de eficientizarea activității organelor de drept privind investițiile fiscale ca verigă de bază a contracarării infracțiunilor și fraudelor fiscale.

6. Perfecționarea administrării activității subdiviziunilor organelor afacerilor interne privind contracararea infracțiunilor și fraudelor fiscale

Analiza situației operative denotă că cea mai mare parte a infracțiunilor fiscale sunt comise în sferele, în care circulația mijloacelor în numerar este semnificativă și este dificil controlul operativ al înregistrării lor oportune la venituri, ceea ce permite a scoate sume bănești semnificative în sfera economică „tenebră” și a le utiliza pentru necesitățile criminalității organizate.

Grupările infracționale organizate tind să legalizeze mijloacele bănești, pe care le posedă, investindu-le în achiziția de terenuri, imobile, în comerțul cu produse alimentare și industriale, cu combustibil și lubrifianți, în sfera de producție a mărfurilor și serviciilor, construcții, turism și în businessul cu jocuri de noroc.

Îndeosebi, trebuie de evidențiat tendința clar marcată a liderilor criminalității organizate, care au acumulat un capital imens, de a năvăli în politică pentru a-și apăra (lobby) interesele în structurile puterii de toate nivelurile, mituind reprezentanții puterii și funcționarii, influențând desfășurarea alegerilor deputaților și încercând să ajungă prin orice metode în organele reprezentative ale puterii de stat.

În șirul factorilor principali, care împiedică organizarea eficientă a activității subdiviziunilor privind combaterea infracțiunii fiscale, pot fi incluși următorii:

- lipsa unui bloc informațional de date unic despre persoanele fizice și juridice, tranzacții, bunurile imobiliare, despre cointeresarea comercială și de afaceri a agenților economici, relațiile lor de afaceri;
- analiza insuficientă a situației criminogene și, în consecință, revizuirea întârziată a priorităților în muncă și reorientarea personalului;
- asigurarea nesatisfăcătoare cu personal calificat;
- selectarea și repartizarea specialiștilor nu îndeplinesc în măsură potrivită cerințele ce ar asigura combaterea criminalității organizate;
- informația analitică, în unele cazuri, nu are caracter complex;
- în cazul pregătirii specialiștilor nu se pune accentul pe studierea criteriilor de identificare a infracțiunilor fiscale și a altor infracțiuni economice cu aplicarea unor metode economice moderne;

- lucrul analitico-informațional insuficient privind identificarea semnelor infracțiunilor fiscale și economice;
- pregătirea profesională insuficientă a personalului privind depistarea și prevenirea, în primul rând, a infracțiunilor fiscale.

Practica de lucru a subdiviziunilor regionale privind securitatea economică atestă că utilizarea mai eficientă a tehnologiilor informaționale și analitice privind identificarea trăsăturilor caracteristice ale infracțiunilor și fraudelor fiscale și ale altor infracțiuni, adiacente acestora, este posibilă prin obținerea accesului la matricele informaționale și utilizarea resurselor informaționale ale organelor de drept, de decizie și control din regiune.

Utilizând tehnologiile informaționale, subdiviziunile regionale se confruntă cu o serie de dificultăți obiective; de exemplu, lipsesc canalele de comunicare și nu dispun de cadre calificate suficiente. Starea actuală în acest domeniu nu corespunde cerințelor înaintate în contextul asigurării securității sistemului fiscal. Întru redresarea situației se impun ca necesare:

- pregătirea și încheierea contractelor cu organizațiile din afară despre accesul la matricele lor informaționale;
- acordarea posibilității angajaților de a căuta în mod independent informația;
- punerea la dispoziția personalului a noilor tehnologii de căutare a semnelor infracțiunilor și fraudelor fiscale.

Neajunsurile menționate afectează planificarea și performanța întregii activități operative de serviciu pe teren. Decurge anevoios lucrul informațional al liniei „Persoane fizice”, deoarece obținerea accesului la matricea cu informații privind persoanele fizice este însoțită de probleme cu caracter juridic.

Nu se atrage atenția cuvenită problemelor privind obținerea informațiilor în scopul urmăririi proceselor socioeconomice din regiune și exercitării influenței eficiente asupra lor.

Nu se utilizează în mod eficient potențialul subdiviziunilor de verificare a documentelor, capacitatea lor de a iniția verificarea contribuabililor în baza rezultatelor cercetărilor analitice.

Nu se generalizează pe deplin experiența de lucru obținută privind documentarea infracțiunilor și fraudelor fiscale și a altor infracțiuni, conexe lor, precum și experiența altor organe teritoriale.

În activitatea documentară de verificare se utilizează insuficient noile tehnologii și metode privind depistarea semnelor infracțiunilor și fraudelor. A devenit necesară monitorizarea schemelor și metodelor de evaziune fiscală bazată pe acumularea și sinteza informației existente.

Pentru analiza infracțiunilor și fraudelor economice posibile este necesar a utiliza informațiile, obținute de la autoritățile fiscale și de la organele statisticii de stat, despre dimensiunile impozitelor plătite ale contribuabililor, cu cea mai mare rotație a mijloacelor bănești.

Ținând cont de schimbările care au loc în sfera fiscalității și contabilității, este necesar a actualiza în permanență competențele personalului și ale specialiștilor-auditori din aceste domenii.

Practica administrativă este folosită pentru a spori responsabilitatea persoanelor fizice și juridice privind respectarea legislației și este una dintre componentele acțiunilor orientate la combaterea infracțiunilor fiscale.

Cu toate acestea, există probleme care trebuie abordate în scopul îmbunătățirii securității economice, în special, a securității fiscale.

1. Problema principală este că statele de personal-auditori sunt incomplete.

2. A doua problemă majoră ține de identificarea și documentarea infracțiunilor fiscale, în mare parte împiedicată de modificările și completările interminabile ale legilor.

Reieșind din rezultatele examinării infracțiunilor fiscale, pot fi evidențiate următoarele neajunsuri și probleme cu caracter subiectiv:

- organizarea nesatisfăcătoare a descoperirilor infracțiunilor fiscale comise de persoane fizice;
- organizarea necorespunzătoare a lucrului privind descoperirea infracțiunilor;
- creșterea disproporției dintre cauzele penale intentate și finalizate prin anchetare;
- au loc cazuri de întâzieri la investigarea cauzelor penale, tergiversări ale termenelor de urmărire penală și anchetă neplanificată;
- compensarea inadecvată a prejudiciului cauzat statului privind cauzele penale expediate în instanță;
- de multe ori activizarea procedurii penale este frânată de abordarea ambiguă a materialelor similare de către organele procuraturii pe teren.

Calitatea lucrului privind cauzele penale cu orientare fiscală și economică este necesar a fi evaluată nu după numărul de acțiuni intentate și trimise în instanță, ci după volumul acțiunilor operative de cercetare desfășurate și după diferența dintre sumele daunelor cauzate și cele compensate privind cauza penală.

Se propune a modifica legislația Republicii Moldova, pentru a reduce criminalizarea relațiilor economice și a perfecționa baza normativă de drept privind identificarea infracțiunilor și fraudelor fiscale și a celor economice, adiacente lor.

Domeniile prioritare pentru îmbunătățirea organizării activității organelor de drept privind combaterea infracțiunilor fiscale este oportun a fi stabilite pe baza evaluării stării și perspectivei dezvoltării social-economice a regiunii, formării bazei impozabile a regiunii, perfecționării în continuare a cadrului legal pentru prevenirea și reprimarea încălcării legislației fiscale etc.

În scopul eficientizării activității tuturor elementelor sistemului de organe implicate în combaterea infracțiunilor și fraudelor fiscale, este oportun a introduce următoarele modificări în legislația în vigoare:

- înăsprirea procedurii de înregistrare a persoanelor juridice și fizice, pentru a preveni înregistrarea în baza pașapoartelor pierdute;
- soluționarea problemei de compensare a pagubei, cauzate de conducătorii entității juridice (despre introducerea responsabilității materiale (conform deciziei judecătorești) pentru infracțiunile fiscale și altele legate de ele comise) în cadrul procedurilor civile;
- perfecționarea mecanismului de organizare și conducere în subdiviziunile organelor afacerilor interne a activității de combatere a infracțiunilor fiscale în vederea asigurării securității economice a sferei fiscale din Republica Moldova;
- împuternicirea organelor afacerilor interne cu funcții de control valutar, ceea ce va permite a identifica încălcările în sfera activității economice externe, care, de regulă, atrag după sine încălcarea legislației.

Referințe:

1. Брызгалин А.В., Берник В.Р. и др. Налоговая оптимизация. - Москва, 2006.

Bibliografie:

1. Legea Republicii Moldova privind instituirea securității economice, nr.112-XVI din 22.05.2008 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr.97-98.
2. Criclivaia D. Securitatea fiscală: identificarea surselor de amenințări / D.Criclivaia, I. Brumă // Studia Universitatis, 2010, nr.12.
3. Criclivaia D. Ensuring of economic security of the tax sphere / D.Criclivaia, I.Brură // Knowledge, Culture, Science: The fundament of quality of life in society, Congress of the HUMBOLDT-KOLLEG (23-28 November 2010), Timisoara, Romania.
4. Алексашенко С. Налоговые реформы в развитых странах: опыт 80-х. - Москва: Экспертный институт РСППД, 1992, с.24-37.
5. Архипов А., Городецкий А., Михайлов Б. Экономическая безопасность: оценки, проблемы, способы обеспечения // Вопросы экономики, 1994, №12, с.36-44.
6. Зрелов А.П., Краснов М.В. Налоговые преступления / Под ред. К.К. Саркисова. - Москва: Издательско-консультационная компания «Статус-Кво 97», 2004.
7. Сенчагов В.К. Экономическая безопасность: геополитика, глобализация, самосохранение и развитие (книга четвертая). Институт экономики РАН. - Москва, ЗАО «Финстатинформ», 2002.
8. Тихонов Д.Н. Основы налоговой безопасности. - Москва, 2002.

Prezentat la 11.01.2011